Відгук отримано 19.11.2026 Голова разової спеціалізованої вченої ради ДФ 26.133.144 доктор пед. наук, професор Ляхова І.М.

Голові разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.144
у Київському столичному університеті
імені Бориса Грінченка,
доктору педагогічних наук, професору,
професору кафедри фізичної культури та
педагогіки спорту
Факультету фізичного виховання і спорту
Інні ЛЯХОВІЙ

Відгук
офіційного опонента
доктора наук з фізичного виховання і спорту, професора
Безмилова Миколи Миколайовича
на дисертаційну роботу **Комоцької Оксани Сергіївни** на тему
«Формування стилю діяльності тренерів у системі підготовки юних баскетболістів», представлену на здобуття ступеня
доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка,
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

1. Актуальність теми дослідження.

Стрімкий розвиток досягнень в світовому спорті вимагає постійного пошуку ефективних засобів та методів тренувань, вдосконалення організаційно-методичних засад та технології підготовки віддаленого та найближчого резерву. Престижність ігрових командних видів спорту, їх висока соціальна значущість та загострення конкуренції на ключових міжнародних спортивних змаганнях потребують постійного пошуку високоефективних методик підготовки спортсменів, поглиблення специфічних знань щодо закономірностей становлення спортивної майстерності в дитячо-юнацькому віці.

Недостатність спеціальних знань формує перед науковцями розуміння необхідності пошуку відповідей на питання щодо удосконалення тренерської діяльності з урахуванням концептуальних завдань на кожному із етапів багаторічної підготовки.

Сьогодні в спеціальній літературі відчувається суттєвий дефіцит досліджень, безпосередньо присвячених якісному вивченню особливостей тренерської діяльності, організаційно-управлінських функцій тренера та специфіки його індивідуального стилю взаємодії з вихованцями в системі дитячо-юнацького баскетболу. Соціальна значущість визначеної проблематики детермінується тим, що характер взаємин «тренер-спортсмен», стиль педагогічної комунікації та спосіб реалізації управлінських функцій безпосередньо впливають не лише на спортивні досягнення юних спортсменів, а й на формування їхніх особистісних якостей, мотивацію до

тривалих занять спортом та психологічний добробут у процесі становлення спортивної кар'єри.

Сукупність зазначених чинників свідчить про об'єктивну потребу в системному науковому осмисленні проблем взаємодії тренера зі спортсменами з урахуванням сучасних трансформацій у дитячо-юнацькому баскетболі, зростання психологічного навантаження на всіх учасників навчально-тренувального процесу в сучасних умовах та посткризового відновлення спортивної галузі.

Пошук ефективних шляхів оптимізації стилю тренерської діяльності з урахуванням індивідуальних особливостей юних баскетболістів та обґрунтування концептуальної моделі тренерського стилю роботи з дитячо-юнацькими командами можна вважати актуальним напрямом досліджень для ігрових командних видів спорту, що робить обрану тему дисертаційного дослідження Комоцької Оксани Сергіївни актуальною та практично значущою для сьогодення.

Дослідження виконано відповідно з планом науково-дослідної роботи кафедри фізичного виховання і педагогіки спорту Факультету здоров'я, фізичного виховання і спорту Київського столичного університету імені Бориса Грінченка «Теоретико-практичні засади використання фітнес-технологій у фізичному вихованні та спорті» (2018-2023 рр., № державної реєстрації 0118U001229) та відповідно з планом науково-дослідної роботи кафедри фізичної культури та педагогіки спорту Факультету фізичного виховання і спорту Київського столичного університету імені Бориса Грінченка «Інноваційні технології навчально-тренувального процесу у фізичному вихованні та спорті» (2024-2028 рр., № державної реєстрації 0124U000490).

2. Наукова новизна результатів дисертації.

Серед здобутих результатів представленого дисертаційного дослідження, на нашу думку, найбільшу цінність, теоретичне і практичне значення має наукова новизна роботи:

- обґрунтовано ситуативно-інтегральний стиль управління діяльності тренера дитячо-юнацьких команд з баскетболу та перевірено його ефективність;
- розроблено сучасні підходи до формування стилю тренерської діяльності в дитячо-юнацькому баскетболі;
- розроблено концептуальну модель ситуативно-інтегрального стилю управління тренерської діяльності з урахуванням сучасних тенденцій роботи з юними баскетболістами;
- визначено і науково обґрунтовано кількісно-якісні критерії оцінки діяльності тренера дитячо-юнацьких команд в баскетболі;
- розроблено тренувальні програми для підвищення рівня фізичної та техніко-тактичної підготовленості юних баскетболісток у лімітовані терміни як інтегральної складової підготовки до офіційних національних змагань та перевірено їх ефективність;

- доповнено наукові положення з питань удосконалення навчально-тренувального процесу фізичної та техніко-тактичної підготовки у баскетболі, що підтверджують доцільність зменшення кількісних обсягів навантажень та підвищення вимог до якості індивідуального виконання вправ;
- розширено дані стосовно диференціації стилів тренерської діяльності в баскетболі та їх впливу на результативність змагальної діяльності юних баскетболістів;
- доповнено дані стосовно проблемних питань ранньої ігрової спеціалізації юних баскетболісток, пов'язаних зі значущістю гетерохронності фізичного розвитку та поточного рівня фізичних здібностей;
- набули подальшого розвитку наукові положення щодо значущості мотиваційної складової та психологічних аспектів спортивної підготовки, особливостей взаємодії тренер-спортсмен та впливу стилю тренерської діяльності на результативність баскетболістів у навчально-тренувальному та змагальному процесі.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації.

Автором розроблено концептуальну модель ситуативно-інтегрального стилю діяльності та запропоновано етапний алгоритм оптимізації роботи тренера дитячо-юнацьких команд. Актами впровадження доведена практична значущість підходів формування оптимального стилю тренерської діяльності в дитячо-юнацькому баскетболі.

На нашу думку, окремої уваги заслуговують сформульовані в дисертації висновки і пропозиції, котрі використано для впровадження в процес підготовки дитячо-юнацьких баскетбольних команд СДЮШОР-Мобі, переможця та призера Всеукраїнської юнацької баскетбольної ліги та учасника Євроліги, в освітній процес кафедри спортивних ігор Національного університету фізичного виховання і спорту України, факультету фізичного виховання і спорту Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, ННІ «Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту» УДУНТ при підготовці та викладанні лекцій, практичних, методичних і семінарських занять, а також освітній процес здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 017 Фізична культура і спорт у межах вивчення дисциплін «Загальна теорія підготовки спортсменів», освітньо-професійна програма 017.00.02 «Тренерська діяльність з обраного виду спорту» та «Професійна майстерність фахівця з фізичної культури і спорту», освітньо-професійна програма 017.00.01 «Фізичне виховання» Факультету фізичного виховання і спорту Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (протокол №17 від 07.10.2026).

4. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Ґрунтовне ознайомлення з виконанням поставленого наукового завдання дало наявні підстави стверджувати, що автор дисертаційного дослідження продемонстрував ґрунтовний підхід до вивчення проблемних питань, пов'язаних з організаційно-управлінськими особливостями тренерської діяльності в системі дитячо-юнацького баскетболу, що у сукупності з обраними адекватними методами дослідження довели високий рівень оволодіння здобувачкою методологією наукової діяльності.

Наукові положення та висновки, що викладені у дисертації, достатньою мірою обґрунтовані, корелюють зі сформульованими метою та завданнями, відповідні об'єкту та предмету дослідження.

5. Апробація результатів дисертації. Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових публікаціях.

Основні положення й результати дослідження викладено та оприлюднено в доповідях на наукових конференціях: XXXX Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації» (Переяслав-Хмельницький, 2020); III Міжнародна науково-практична онлайн-конференція «Здоров'я, фізичне виховання і спорт: перспективи та кращі практики» (Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2021); IX Всеукраїнська науково-практична онлайн конференція «Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини: досвід, проблеми, перспективи» (у циклі Анохінських читань) (Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2021 р.); V Міжнародна науково-практична конференція «Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України» (Київ Національному ун-т оборони України імені Івана Черняховського, 2021); Міжнародна науково-практична конференція «Основні напрямки розвитку фізичної культури, спорту, фізичної терапії та ерготерапії» (м. Дніпро, 2022); XXII Міжнародній науково-практичній конференції «Фізична культура, спорт і здоров'я: стан, проблеми та перспективи» (м. Харків, 2022); IV Міжнародна науково-практична конференція «Фізична культура і спорт: досвід та перспективи» (Чернівці, 2023); IV Міжнародна науково-практична онлайн-конференція «Здоров'я, фізичне виховання і спорт: перспективи та кращі практики» (Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2023); Міжнародна науково-практична конференція «Основні напрямки розвитку фізичної культури, спорту, фізичної терапії та ерготерапії» (м. Дніпро, ПДАФКіС, 2023),VII Міжнародна конференція «Сталий розвиток і спадщина у спорті: проблеми та перспективи» (м. Київ, НУФВСУ, 2023), XI Всеукраїнська науково - практична онлайн-конференція «Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини: досвід, проблеми, перспективи» (Київ, 2024); XII Всеукраїнська науково - практична онлайн конференція «Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини: досвід, проблеми, перспективи» (Київ, 2025)

Основні положення дисертаційної роботи викладено 17 наукових працях, що опубліковані, з них 7 наукових статей (зараховано як 6,5 публікації з них усі у співавторстві) опубліковано у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, 2 статті (з них усі у співавторстві) у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus (Q4); 8 публікацій, у яких додатково висвітлено наукові результати дисертації.

6. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення і обсягу.

Дисертація виконана згідно вимог МОН України і складається з анотації, списку публікацій здобувача за темою дисертації, переліку умовних скорочень, вступу, п'яти розділів та висновків до них, практичних рекомендацій, загальних висновків, списку використаних літературних джерел і додатків (13). Дисертаційне дослідження викладено на 302 сторінках комп'ютерної верстки, обсяг основного тексту складає 231 сторінку. Інформативний цифровий матеріал проілюстровано 41 таблицею та 25 рисунками. Список використаних літературних джерел складає 229 найменувань, з них 117 латиницею, 11 офіційних сайтів.

У вступі здобувачем обґрунтовано вибір теми дисертаційного дослідження, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, що корелюють між собою, чітко сформульовано новизну отриманих результатів, представлено практичну значущість роботи та інші структурні компоненти відповідно до вимог.

У розділі 1 автором дисертаційного дослідження розглянуті програмно-нормативні основи підготовки тренерів з баскетболу в Україні і світі, надано характеристику специфічним умовам тренерської діяльності в системі підготовки юних баскетболістів, проаналізовані сучасні тенденції розвитку дитячо-юнацького баскетболу, а також розглянуті проблемні аспекти тренерської діяльності у навчально-тренувальному та змагальному процесі в баскетболі. Продуктивна систематизація, синтез та узагальнення вітчизняних та англомовних науково-методичних публікацій сприяли якісній інтерпретації фахових матеріалів щодо особливостей управління процесом підготовки юних баскетболістів на основі оптимізації стилю тренерської діяльності.

У розділі 2 охарактеризовано такі використані методи дослідження та аргументовано значущість їх вибору: логіко-змістовий аналіз та узагальнення науково-методичних літературних джерел і мережі «Інтернет», контент-аналіз офіційної документації змагань з баскетболу, вивчення та узагальнення професійного досвіду практичної роботи тренерів з баскетболу, метод експертної оцінки, педагогічне спостереження, анкетування, педагогічний експеримент, метод моделювання, методи математичної статистики. Кількісне та якісне представлення обраних методів дослідження дозволяє забезпечити досягнення мети та вирішення поставлених завдань. Змістове наповнення розділу налічує перелік, характеристику і аргументацію

щодо застосування зазначених методів дослідження. Представлено дані щодо організації етапних досліджень та контингенту спортсменів, які брали участь у дослідженнях.

У розділі 3 здобувачкою представлені дані експериментальних досліджень по впровадженню в навчально-тренувальний процес баскетболісток програм з фізичної та техніко-тактичної підготовки. Представлено структуру і зміст авторських програм, наведені статистичні дані виконання базових тестів з фізичної і технічної підготовленості до і після їхнього впровадження. Представлені ключові чинники ефективності змагальної діяльності юних баскетболісток в матчах Європейської дівочої баскетбольної ліги (EGBL). Наведені дані багатомірного дослідження особистісно-професійних якостей тренерів.

У розділі 4 автором обґрунтовано концептуальну модель оптимального тренерського стилю роботи з дитячо-юнацькими командами і представлено шляхи її інтеграції в навчально-тренувальний та змагальний процес. Розглянуто алгоритм реалізації сучасних підходів до оптимізації стилю тренерської діяльності з урахуванням індивідуальних особливостей юних баскетболістів. Також у розділі наведено дані експертного опитування вітчизняних та зарубіжних фахівців щодо питань розвитку баскетбольних команд та оптимізації їх роботи. Графічна візуалізація отриманих даних якісно доповнює зроблені висновки щодо ефективності впровадження запропонованого алгоритму та концептуальної моделі.

У розділі 5 дисертантка виокремлює найважливіші результати дослідження стосовно визначення ефективності запропонованої концептуальної моделі, яка заснована на гнучкому ситуативно-інтегральному стилі тренерської діяльності, враховуючи сучасні умови кризових явищ, індивідуальні особливості юних вихованців та потребу збалансованого використання різноманітних управлінських засобів і методів для досягнення навчально-тренувального ефекту з урахуванням конкретного етапу багаторічної підготовки. Авторка дослідження зазначає про доповнення та розширення інформативного матеріалу з питань удосконалення навчально-тренувального процесу фізичної та техніко-тактичної підготовки баскетболістів на різних етапах багаторічного вдосконалення, управління і контролю, моделювання та оцінювання рівня підготовленості, проблем спортивної спеціалізації та визначення ігрових амплуа у команді, дослідження специфічних особливостей змагальної діяльності у баскетболі та необхідності врахування її кількісно-якісних параметрів під час фундаментальної всебічної підготовки у першій стадії багаторічного удосконалення

Узгодженість представлених висновків до розділів дисертаційного дослідження та загальні висновки роботи корелюють з метою та завданнями, узагальнюють основні результати, що отримано під час організації та проведення наукового дослідження.

7. Дотримання академічної доброчесності в дисертації та наукових публікаціях. Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Аналіз тексту представленої дисертаційної роботи та ґрунтовне ознайомлення з науковими публікаціями здобувача надає підстави для висновку про дотримання дисертантом вимог академічної доброчесності у повному обсязі відповідно до вимог.

8. Стиль та мова дисертації. У дисертаційній роботі автором дотримано вимог представлення матеріалів дослідження методичним стилем української літературної мови, грамотне текстове наповнення сформульовано лаконічно та дозволяє стверджувати про дотримання стилістичних вимог.

9.Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Слід зазначити, що дисертаційна робота містить певні недоліки і дискусійні положення, які не впливають на її загальну високу оцінку та не знижують її високого наукового рівня:

1. На нашу думку, досить дискусійним є положення щодо необхідності періодизації підготовки для участі у Всеукраїнській юнацькій баскетбольній лізі за структурними блоками класичної теорії, які є характерними для спортсменів високого класу (макроцикли, предзмагальні періоди та інші структурні утворення тренувального процесу, які свого часу були створені для стимуляції адаптаційних змін та управління станом спортивної форми елітних спортсменів до головних змагань року). До завершення етапу спеціалізованої базової підготовки, скоріш за все, потрібно вкрай обачно ставитись до використання великих навантажень та орієнтувати побудову тренувального процесу за освітньо-змістовою спрямованістю (техніко-тактична, фізична та ін.), де змагальний компонент є додатковим чинником розвитку, а не самоціллю системної підготовки.

2. Досить складною залишається проблема пошуку об'єктивно виважених критеріїв для оцінювання ефективності роботи дитячих тренерів та подальшого призначення їх на посади тренерів збірних команд України з баскетболу. Представлені в дисертаційному дослідженні критерії (с. 136), які пов'язані із врахуванням результативно-спортивної складової (зайняті місця на змаганнях, активна участь у різноманітних турнірах тощо) можуть додатково стимулювати тренера акцентувати увагу на форсуванні процесу підготовки і використовувати підходи, які спрямовані на швидке отримання переваги в дитячо-юнацьких змаганнях та порушувати процес планомірної підготовки для досягнення високих спортивних результатів в оптимальній для цього віковій зоні. Відсутність чітких критеріїв оцінювання роботи дитячого тренера у практиці вітчизняного спорту, згідно необхідності пріоритетного вирішення стратегічних завдань багаторічної підготовки, є, на наш погляд, одним із ключових чинників, який стимулює фахівців здійснювати акцент на змагально-результативній складовій.

3. Назва підрозділу 3.1, на наш погляд, може бути дещо розширена, враховуючи представлені в ньому порівняльні дані констатуючого та формуючого етапу досліджень.

4. В четвертому розділі (таблиця 4.10) автором наведені дані кореляційного аналізу внутрішніх зв'язків між показниками управлінської діяльності тренерів (особистісні якості). Чи проводився такий аналіз з метою виявлення впливу досліджуваних психологічних параметрів на результати навчально-тренувальної діяльності юних вихованців? (ефективність засвоєння програмного матеріалу, рівень фізичної та техніко-тактичної підготовленості, поведінку на змаганнях тощо). Багатовимірне вивчення особистісно-професійних характеристик тренера, на нашу думку, дозволило би краще зрозуміти вимоги до структури прояву особистісних якостей тренерів (доцільність залучення до роботи), які здатні досягати максимальних успіхів під час педагогічної діяльності з даним контингентом вихованців (у майбутньому може бути використано з метою відбору фахівців для роботи зі спортсменами різних вікових категорій).

В роботі зустрічаються деякі неточності, стилістичні помилки тощо.

Представлені зауваження та недоліки в переважній більшості носять дискусійний характер та не впливають на загальне позитивне враження від змісту дисертаційної роботи.

10. Загальний висновок. Дисертація Комоцької Оксани Сергіївни на тему «Формування стилю діяльності тренерів у системі підготовки юних баскетболістів» є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та припинення дії рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами) та вимогам наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій» від 12.01.2017 №40, а її автор, Комоцька Оксана Сергіївна, заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:
Доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, професор кафедри історії та теорії олімпійського спорту Національного університету фізичного виховання і спорту України, голова комісії з професійної підготовки тренерів федерації баскетболу України, член комісії національних збірних команд України з баскетболу

Микола БЕЗМИЛОВ

ПІДПИС М. БЕЗМИЛОВА ЗАСВІДЧУЮ
Проректор з
науково-педагогічної роботи, професор Ольга БОРИСОВА